

SAĞLIK HİZMETLERİNDE
SÖZEL ŞİDDET:
Sözel Şiddetin Türkiye Bağlamında İncelenmesi
Örnek Davalar

DOÇ. DR. BURCU İLKAY KARAMAN
HILAL KUTLU

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
DILBİLİMİ BÖLÜMÜ

3. ULUSAL SAĞLIK HUKUKU KONGRESİ
BURSA 23 - 25 NİSAN 2016

GİRİŞ

- Küfür etmek içgüdüsel bir davranışın sonucu ortaya çıkan evrensel bir olgudur.
- Dilbilimsel açıdan eşsüremli ve artsüremli incelenebildiği gibi,
 - psikolojik (özellikle bilişsel açıdan),
 - nörolojik (Şizofreni, Gilles de la Tourette Sendromu'nda Koprofali ve Koprografi, gibi) ve
 - sosyo-kültürel bağlamda da araştırmalara nesne olmuştur.
- Edebiyatta ise biçimsel anlamda söz sanatı olarak konu edildiği gibi (örn. Neyzen Tefik ve şiirleri), fıkra ve karikatürlerde de (örn. Leman, Gırgır gibi) kullanımına sıkça başvurulmaktadır.

- Dilbilimciler ve psikologlar toplumda bireylerin en az 5 değişik türden küfür kullandıklarını tespit etmişlerdir.
- Bunlar sırasıyla
 1. Betimsel (*Let's fuck*)
 2. Deyimsel (*It's fucked up*)
 3. Tacizkar (*Fuck you, motherfucker!*)
 4. Vurgulamalı (*This is fucking amazing*)
 5. Katartik (*Oh Fuck!!!*)
- adı altında sınıflandırılmıştır.
- Bu sınıflandırma anlamsal ve sözdizimsel özelliklere göre tespit edilmiş olmakla beraber, yapılan sınıflandırmada psikolojik etmenler ile bilişsel süreçler ve nedenler de gözetilmiştir.

- Küfür etmek etkiye bir tepki olarak görünse de, yalnızca bununla sınırlı kalmayıp, duyguların dışa vurumu olarak da karşımıza çıkmaktadır.
- Konuşucular arasında yaşamın her aşamasında olası srtşmelerde alıcı ile verici arasında gelişen sözel şiddet ve savunma yöntemi olarak, bastırılması mümkün olan içgüdüsel bir davranış biçimi şeklinde karşımıza çıkmaktadır.
- Dil edinimi esnasında zihinsel szlkemize yerleştirdiğimiz irkinlemeler (*dysphemism*), hakaret içerikli sözcükler ve küfürlere, tıpkı gzellemeleler (*euphemism*) gibi benzer bir biçimde tersi işlevlere sahiptir.

- Patolojik durumlar dışında, bireylerin zihinsel sözlükçesinde var olan alternatif sözcükleri kullanarak zihinsel kontrol yapmaları olasıdır.
- Bu nedenle, küfür olgusu konuşucuların biçemsel düzeyde sözvarlığı üzerinde yapmış oldukları kullanım tercihi olarak karşımıza çıkmaktadır.

GEÇMİŞ

- **1921:** James Joyce'un *Ulysses* eserindeki bölümlerden biri bir Amerikan mahkemesince müstehcen kabul edilince, kitap ABD'de 1933 yılına dek yasaklanmıştır.
- **1928:** 1928'de yazılmış olan D. H. Lawrence'ın *Lady Chatterley's Lover* adlı eseri 1959'da Penguin yayınevinin (Obscene Publications Act of 1959) yargıya verilmesiyle Birleşik Krallık'da 1960 yılına kadar yayımlanamamıştır,
- **1973:** *Lady Chatterley*, Henry Miller'in *Tropic of Cancer* ve John Cleland'ın *Fanny Hill* adlı eserleriyle birlikte ABD'de de yasaklanmış bir eserdir. Yasak 1960 yılındaki cinselliğe yönelik ahlak değişiminden sonra Yargıtay (Supreme Court) tarafından 1973'de kaldırılmıştır.

- **1966:** 1961 ve 1964 yıllarında komedyen Lenny Bruce müstehcenlik nedeniyle hapis yatmış ve birçok şehirde sahne almasına izin verilmemişti. 1966 yılında öldüğünde Vali George Pataki tarafından ölümünden 37 sene sonra affa uğramıştır.
- **1973:** The Pacifica Radio Network, George Carlin'in «*Televizyonda Asla Söylememeniz Gereken Yedi Sözcük*» monoloğu 1973 senesinde Federal İletişim Komisyonu (FCC-Federal Communications Commission) tarafından para cezasına çarptırılmış, ancak Yargıtay kararı ile bu ceza kaldırılıp FCC'nin «uygunsuz» dil kullanıma ait bir yasaklamayı çocukların izleme saatlerinde izin verilmesine uygulayabileceğine karar vermiştir.

DİĞER SINIFLANDIRMALAR

1. Sesbilgisi:
 - Vurgu – Önemi vurgulama
 - Ezgi – Anlam kayması
2. Biçimbilimi:
 - Araek uygulaması.
3. Anlambilimi:
 - Eşsüremli (Senkroni):
 - Eşanlamlılık – Latincesi ile Türkçesi; terim ile sözcük; özellikle cinsel organlara yönelik.
 - Anlamsızlık – İçi boş sözcüklerin kullanımı (*bloody, fucking*)
 - Deyimler
 - Artsüremli (Diakroni):
 - Anlam kayması

4. Edimbilimi:

- Sezdirimler
- Önerimler
- Anlatımı canlı kılmak.

5. Bilişsel Dilbilimi:

- Bağlam – Kavram üzerine tartışılabilirliği mümkün kılmak.

6. Psikodilbilimi, Nörodilbilimi ve Klinik Dilbilimi:

- Afazi
- Tourette Sendromu

7. Toplumdilbilimsel:

- Cinsiyet farkını öne sürerek gücünü göstermek.
- Statü korumak.
- Özgürlüğün simgesi. (Egaliteryanizm, maçoğun ve soğukkanlılığın ifade bulması).
- Samimiyet göstergesi: Gayri resmi dil kullanımı.

8. Psikoloji:

- Acıdan dolayı öfke, nefret, gibi negatif duyguların dışavurumu ile karşısındakinde aynı acıyı hissettirmeyi amaçlama.
- Bir olayın/ durumun kişide uyandırdığı duyguların aktarımı.
- Lanetlemek, beddua ederek korkutmak.
- Rahatsız/huzursuz etme, cezalandırma, aşağılama isteği.
- İlginç olmak.
- Dinleyicinin dikkatini çekmek.
- Komik olmak.
- Stres atmak
- Ani bir acı ya da pişmanlık: Katartik küfür.
- Sert duruş ve taviz vermemek.
- Ajite ederek dalaşmaya, münakaşa etmeye davetiye çıkarmak.

ANLAMSAL DEĞİŞMELER (DİAKRONİ)

- Hakaret ve küfür evrensel bir olgudur.
- Ancak, bağlamdan başka, sözcüklerin ve kavramların tabu olup olmayışı zaman ve mekana göre değişebilir.
- Dillerin gelişimsel süreçlerinde sözcükler **nitelik** bakımından:
 - **çirkinleme** (disphemism)
 - **güzelleme** (euphemism)
- gibi durumlara tabi olabilirler.

TERİMLER HAKARET VE KÜFÜR UNSURU OLUNCA

- Örnek:

- İngilizce yazılmış bir tıp ders kitabında:
- *“in women the neck of the bladder is short, and is made fast to the cunt”*
- (Oxford English Dictionary, 15.y.y. ait bir kaynaktan)

SÖZCÜKLER HAKARET VE KÜFÜR UNSURU OLUNCA

• Örnek:

- Eliza Doolittle: “*Not bloody likely*”
- 1914’te *Pygmalion*’da İngiliz sosyetesıyla bir öğleden sonra çayı içerken sadece onunla çay içenleri değil, o sahneyi izleyenleri de şoka uğratmıştır.
- Ancak, 1956’da bu söylem *My Fair Lady*’de geçtiğinde bloody sözcüğü aynı etkiyi yaratmayacağı düşüncesiyle senaristler Eliza’nın bir at yarışı sahnesinde
- “*Move your bloomin’ arse!*”
- Diye bir ata haykırmasını daha etkileyici olacağını düşündüler.

ANLAMSAL DOYUM NOKTASI (SEMANTIC SATIATION)

- **Kanıksama/Duyarsızlık Oluşturma (=Desensitizasyon):** Bazı komedyenler sözcükleri esneterek, yani psikodilbilimsel ifadeyle, imgeye farklı anlamlar yükleyerek bu sürece katkıda bulunmuşlardır.
- Benzer biçimde, ama tersine, duyarsızlık oluşturma kampanyaları özellikle kadınlar ve azınlıklar tarafından yürütülmektedir.
- Bunlar çirkinlemelere maruz kalmış sözcükleri normalize etme adına kendi aralarında sıkça kullanmaya çalışırlar.

EŞDEĞERLİK BAĞLAMINDA KAVRAM DENKLİĞİ

- Tüm sözcüklerde olduğu gibi hakaret ve küfür nitelikli sözcüklerin de farklı dillerde etki ve ağırlık derecesi değişkendir.
- Örnek:
- Quebec Fransızcası'nda:
- (fra) *merde* \approx (eng) *shit* = (tur) *bok*
- (fra) *merde* = (eng) *crap* = (tur) *dışkı*

Louis Trolle HJELMSLEV (1899-1965)

- Kavramlaşma Denkliği (1963):

	deutsch	kymrisch
	grün	gwyRDD

	blau	glas

	grau	-----

	braun	llwyd

- L. H., Prolégomènes a une théorie du langage (Dil Kuramına Giriş İlkeleri), Fransızca çeviri, Les Éditions de Minuit, 1968-1971, Paris, ss. 69-71)

BİÇEM

- Bütün dillerde tabu sözcükler vardır.
- Bazı dillerde bu abartılıdır.
- **Örnek:**
 - Avustralya'nın Aborijinal dillerinden Djirbal dili.
 - *Her* sözcüğün kayınvalide ve kuzenler varlığında kullanımı tabu olarak kabul edilmektedir.
 - Bu tür kişilerin varlığında konuşucular aynı dilbilgisel örüntüye sahip farklı sözvarlığı kullanımına başvurmaktadırlar.

SÖZCÜKLERİN SİHİRLİ GÜCÜ: ÇOKANLAMLILIK VE EŞADLILIK

- *Maledicta: The International Journal of Verbal Aggression*
- one of the foundations of linguistics is that the pairing between a sound and a meaning is arbitrary, most humans intuitively believe otherwise.
- **Örnek (1):**
 - **paçoz** Rum. *a.*
 - 1. *hay. b.* Kefal türünden bir balık (*Mugil cephalus*).
 - 2. *argo* Fahişe: *Onların aftosuna hanımefendi derler, bizim paçozumuzun adı ya alüftedir ya şıllık. -A. Gündüz.*
 - 3. *argo* Uyumsuz, özensiz giyinmiş kimse.
- **paçoz** *Lat.* *Mugil cephalus* Has kefal.
- BSTS / Su Ürünleri Terimleri Sözlüğü

• Örnek (2):

- **şıllık**, -ğı a. argo Aşırı ve bayağı biçimde süslenip boyanmış kadın: *Onların aftosuna hanımefendi derler, bizim paçozumuzun adı ya alüftedir ya şıllık.* -A. Gündüz.
- Güncel Türkçe Sözlük
- **şıllık** Susamyağı.
- Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü
- **şıllık** Terlik.
- Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü
- **şıllık** Sac üstünde pişirilen bir hamur tatlısı
- Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü
- **şıllık** Küçük horoz.
- Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü
- **şıllık** Tepinme, sıçrama, hoplama.
- Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü
- **şıllık** < şiv: Dut ve üzüm posası: O şıllığı daşda çekiylendi
- Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü
- **şıllık** Bir tatlı türü. (Urfa)
- BSTS / Zanaat Terimleri Sözlüğü 1976

• Örnek (3):

- **kaltak**, -ğ1 a. 1. Üzeri meşin, halı vb. şeylerle kaplanmamış olan eyerin tahta bölümü. 2. Kuskunsuz eyer. 3. *kaba İffetsiz, namussuz kadın: Aradan birkaç yıl geçince artık kaltaktan pek söz etmez olmuştu.*
-Halikarnas Balıkçısı.
- Güncel Türkçe Sözlük
- **kaltak** 1. Delikanlı. 2. İhtiyar (kadınlar için)
- Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü
- **kaltak** Eski ayakkabı.
- Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü
- **kaltak** Eyer.
- Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü
- **kaltak** Atın üzerine oturmak için konulan takım.
- Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü

SÖZCÜKLERİN SİHİRLİ GÜCÜ: EŞANLAMLILIK

- *(eng) shit = (eng) feces*
- *(eng) cunt = (eng) vagina*
- *(eng) fucking = (eng) making love.*

ANLAMBİLİMİ: SÖZCÜĞÜN ANLAM ÇERÇEVESİ

23

- Sözcüğün anlam çerçevesi: Bir sözcük aracıyla anlatım bulan çeşitli kavramları, onun değişik anlamları için denir.
- Sözcüğün anlam çerçevesi:
 1. Temel Anlam / Düzanlam
 2. Yananlam
 3. Çağrışım Alanı / Tasarımlar
 4. Duygu Değeri

- Psikodilbilimi sözcüklerin çağrıştırdığı yananlamaları 3'e ayırır:
 - İyi-kötü
 - Zayıf-güçlü
 - Aktif-pasif

- Örnek:

- Kahraman : iyi-güçlü-aktif
- Korkak : kötü-zayıf-pasif
- İhanetçi : kötü-zayıf-aktif

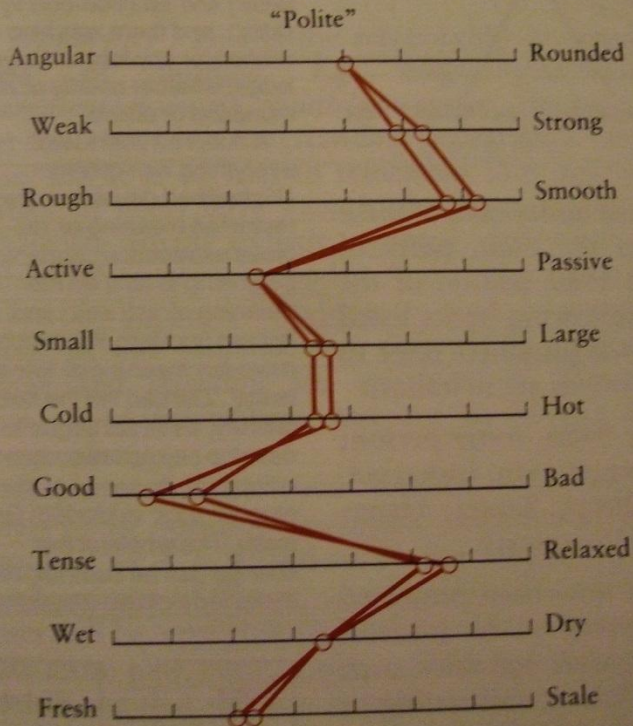
- Tabu sözcükler de benzer biçimde ölçeklendirilecek olurlarsa, kötü ve güçlü uçlarda gidip gelmektedir.
- Ancak, yananlamına, çağrışım alanına ve duygu değerine düşen sadece bunlar olmasa gerek.

ANLAMBİLİMSEL UZAM (SEMANTIC SPACE)

were presented as seven-point scales, with the opposed adjectives at each end, such as

good-----bad

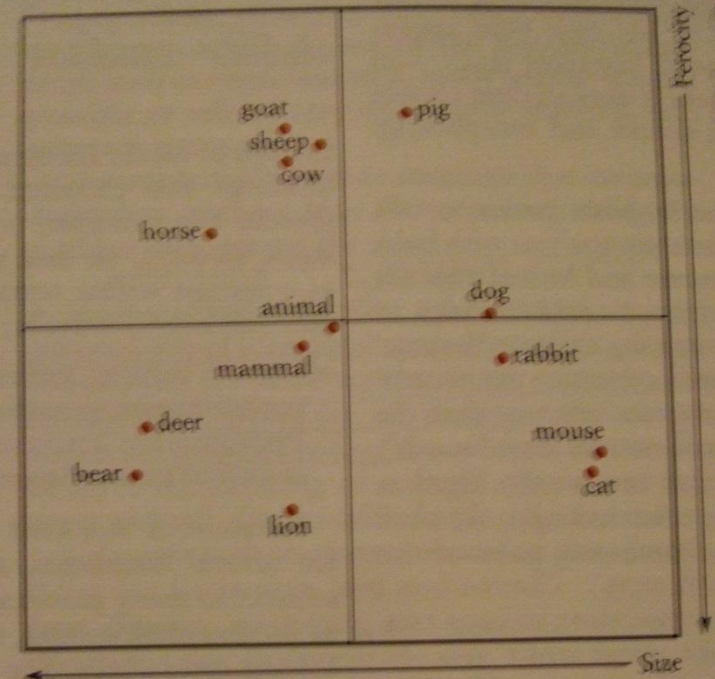
and subjects were asked to rate words in terms of where they would fall on these scales. If they felt that *car* was 'good', for example, they would place a mark towards the 'good' end of the first scale; if 'bad', towards the other end. The seven positions allowed for variations in degree of feeling. Ten of the scales are illustrated below, giving the average responses from two groups of 20 subjects to the word *polite* (after C. E. Osgood, 1952):

tions th
that m
etc., b
'adult
mation
are rec
of a te
betwe
are lo
sion
repre
Large
anim
any t
in the

1952):

animals are towards the bottom. The more similar any two animals are, the closer they are placed in the space.

comparisons
se is a
who
polar
speak-
onno-
avabo

This is a very simple analysis, which it would be more difficult to make for words where the relevant dimensions of meaning are less clear-cut (items of furniture, for example). But the general approach is illuminating, with considerable research potential.

EDİMBİLİMİ: SÖVMENİN BEŞ YOLU

- *(eng) cuss = (tur) sövmek, lanet okumak, küfretmek.*
 1. Huşu (Tanrı ve göstergeleri)
 2. Korku (cehennem ve hastalıklar)
 3. İğrençlik (vücut ifrazatı)
 4. Nefret (hainler, kafirler, ve azınlıklar)
 5. Günahkarlık (cinsellik).
- Neden konuşucular bazen dinleyicilerin beynine düşüncelerini empoze etmek isterler?

○ Allan ve Burridge

- taboo: *shit*
- mildly dysphemistic: *crap, turd*
- mildly euphemistic: *waste, fecal matter, filth, muck*
- formal: *feces, excrement, excreta, defecation, ordure*
- with children: *poop, poo, poo-poo, doo-doo, doody, ka-ka, job, business, Number 2, BM*
- of diapers: *soil, dirt, load*
- medical: *stool, bowel movement*
- animal, large units: *pats, chips, pies*
- animal, small units: *droppings*
- animal, scientific: *scat, coprolites, dung*
- animal, agricultural: *manure, guano*
- human, agricultural: *night soil, humanure, biosolids*

BİÇİMBİLİMİ

- *in-fuckingcredible,*
- *hot fucking dog,*
- *Rip van Fucking Winkel,*
- *cappu-fucking-ccino, and*
- *Christ al-fucking-mighty*

ANLAMBİLİMİ: DEYİMLER

- *bullshit*
- *They fucked me over*
- *He pissed on my proposal*
- *She pissed away her inheritance*

PSİKOLOJİ: LANETLEME

- Yidiş Lanetler:
- She should have stones and not children.
- May all your teeth fall out but one, so you can have a toothache.
- He should give it all away to doctors.

- Afro-Amerikan gelenek:
- You're so ugly, when you were born the doctor looked at your face and looked at your ass and said, "It's twins."
- Your mama's like a bowling ball – she gets picked up, fingered, thrown in the gutter, and then comes back for more.
- Your mama's so dumb she thinks Moby Dick is a venereal disease.

- Who (in) the hell are you? → Who the fuck are you? (Also: Where the fuck are you going?)
- What the fuck are you doing? Get the fuck out of here, etc.)
- I don't give a damn → I don't give a fuck; I don't give a shit; I don't give a sod.
- Holy Mary! → Holy shit! Holy fuck!
- For God's sake → For fuck's sake; For shit's sake.

PSIKOLOGI: STRES ATMA

- Though it undoubtedly captures what it feels like to express frustration, the hydraulic metaphor doesn't *explain* the feeling. Neuroscientists have not found vessels or pipes in the brain carrying heated fluid, just networks of neurons that fire in complex patterns.
- Nor is there a law of thermodynamics that could explain why the articulation of *Oh, fuck* would enable a dissipation of energy any more effectively than *Oh, my* or *Fiddle-dee-dee*.

PSİKOLOJİ: KATARSİS

- Sözel şiddete başvurma nedenleri içinde bulunduğumuz duruma göre değişebilir.
- **Katartik hakaret ve küfür:** Duygusal boşalmaya yönelik dışavurum olarak kabul edilmektedir.
- **Örnek:**
 - Bir bardak birayı devirdiğimizde.
 - Çekiçle parmağımıza yanlışlıkla vurduğumuzda.
 - Trafikte giderken makas atana yapmış olduğumuz önerimler ya da lanetlemeler.

PSİKOLOJİ: SERT DURUŞ

- *To hell with you!, Shit on you!, Bless you!, Hooray for you!, and the sarcastic Bully for you!*

NÖROBİYOLOJİK TEMELLER: HAKARET VE KÜFREDEN BEYİN

- Beynin duygulardan sorumlu bölgesi antik çağlardan beri tabu sözcüklerin kullanımından sorumludur.
- Yananlamlar ve düzanlamlar beynin farklı bölgelerinde mi depolanmıştır?
- **Limbik Sistem:** Motivasyon ve duygulardan sorumlu bölgedir. Antik çağlardan beri vardır.
- **Neokorteks:** Algı, bilgi, mantık ve planlamadan sorumlu gri bölge. İnsan evriminde beynin balon gibi şişip kıvrımlar oluşturmasıyla sonradan oluşmuştur.

- Her iki bölge de birbiri ile bağlantılıdır ve birlikte çalışırlar:
- **Düzanlamlar:** Neokorteks'te bulunur. Özellikle sol yarıkürede.
- **Yananlamlar:** Neokorteks ile Limbik Sistem arasındaki bağlantılarda bulunur. Özellikle sağ yarıkürede.
- **Amigdala:** Limbik Sistem'in içinde Temporal Lob'un içine gömülü ve önde (her iki tarafta da birer tane). Duyguyla yüklü anıların saklanmasıyla sorumlu bölge.
- İnsanlarda özellikle, kişi kızgın bir yüz şekli ya da hoşlanmadığı bir sözcük, yani tabu sözcük duyduğunda Amigdala harekete geçer; yani beyin taramalarında daha fazla metabolik aktivite gösterir
- Amigdalası çıkarılmış bir maymun şekilleri ve nesnelere yeniden öğrenebilir, ancak bu şekil ve/veya nesnelere elektroşok gibi bir tehlikeyi haber verdiğini öğrenmede güçlük çeker.

- Sözcüklerin duygu değeri daha çocuklukta öğrenilir:
- Sözelimi, ikidilli kişiler ikinci dillerinde kendilerini birinci dillerindeki kadar iyi hissetmezler.
- Yapılan deneylerle bunların birinci dillerinde duydukları tabu sözcükler karşısında Amigdala'nın daha duyarlı olduğu gözlemlenmiştir

- Psikolog **Don MacKay Stroop Testi** yaparak tabu sözcüklerin kişilerde yarattığı etkiyi göstermeye çalışmıştır.

- Örnek (1):

cunt **shit** **fuck** **tits** **piss** **asshole**

- Örnek (2):

- Restoranlar zinciri Fuddruckers
- Giyim mağazası FCUK (French Connection UK)

- **Gresham Yasası:** Kötü sözcükler iyi sözcükleri dolaşımdan kaldırır.
- **Örnek (1):**
 - *(eng) coney = (eng) rabbit*
 - *(eng) honey* sözcüğü ile uyaklı
 - 19.y.y.'da kullanımdan kalktı
 - *(eng) coney – (eng) cunt* çağrıştırdığı için.

• Örnek (2):

- (USeng) cock = (tur) kuş türünden eril olan, horoz, kaldırmak, vana, yukarı çevirme, ventil, musluk, anahtar, tetik, valf, lider – çük, yarak, sik, alet
- (USeng) prick = (tur) iğne, delik, sızı – dallama, dingil, puşt, mal, hıyar, yavşak, çük, mankafa, adi, aptal, salak
- (USeng) pussy = (tur) kedi – am, amcık, kuku, kadın, vajina, pıtış
- (USeng) booty = (tur) ganimet, vurgun, gasp, çapul, yağma – popo, kış, göt, kalça
- (USeng) ass = (tur) eşek, makat, anüs – göt, kış, büzük, dangalak herif,
- (Briteng) arse
- Koch, Fuchs, ve Lipschitz gibi aileler bu nedenle soyisim değişikliğine gitmişlerdir, tıpkı Louisa May Alcott'un ailesi gibi (önceden Alcox)

• Örnek (3):

- 1999: Washington, D.C. Belediye Başkanı'nın yardımcısı bir toplantıda belediyenin bütçesi için *niggardly* sözcüğünü kullandığı için istifa etmek durumunda kalmıştır.
- (eng) *niggard* = (tur) eli sıkı, cimri, tamahkar (Orta İngilizce'den)
- (spa) *negro* = (tur) siyah (yüzyıllar sonra İngilizce'ye girmiştir)

• Örnek (4):

- (eng) *queer* = (tur) sahte para, bozmak, acayip, tuhaf – nonoş, ibne
- (eng) *gay* = (tur) mutlu, şen – ibne, nonoş, top, homo

- Nörologlar Afazili hastaların hastaların hakaret ve küfretme yeteneğini yitirmediklerini tespit etmişlerdir.
- **Örnek:**
- Britanyalı bir Afazi hastası üzerinde yapılan vaka çalışmasında hastanın sıkça şu tabu sözcükleri kullandığı kaydedilmiştir:
 - *“Bloody hell”*
 - *“Fuck off”*
 - *“Fucking fucking hell cor blimey”*
 - *“Oh you bugger”*

- Nörolog **Norman Geschwind**: Amerikalı Afazi hastası. Sol yarıkürenin tamamı alınmış.
- Total Afazi var: Adlandırma, konuşma üretimi ve anlamlandırmadan yoksun.
- Ancak 5 dakikalık bir görüşmede çokheceli tabu sözcükler üretebildiği gözlemlenmiş:
 - “*Goddammit*” (7 kez)
 - “*God!*” (1 kez)
 - “*Shit*” (1 kez)
- Tabu sözcükler (prefabricated formula) sağ yarıkürede depolanmaktadır.
- Özellikle negatif duygular sağ yarıkürede Basal Ganglia’da depolanır.

- Basal Ganglia'nın dejenerasyonu sonucu:
- Parkinson Hastalığı: Titreme, rijidite, hareket etmede zorluk
- Huntington Hastalığı: İstemsiz hareket etmek.

- Gilles de la Tourette Sendromu/Tourette Sendromu (1980'ler)
- *coprolalia* (=kötü konuşma), (gre) *coprophilous* (pislik içinde yaşama),
- Tourette Sendromu olan bazı kişilerde gözlemlenmiştir; bu kişilerde daha çok göz kırpma, boğazı temizleme, tekrar edilen sözcük ve heceler gibi tikler vardır.
- Tourette Sendromu olan sağır-dilsiz engelli "fuck" ve "shit" gibi sözcükleri Amerikan İşaret Dili'nde sıkça kullandığı görülmüştür.
- Obsesif Kompulsif Bozukluk (Obsessive Compulsive Disorder)

- Hakaret ve küfretmek nörobiyolojik bir olaydır.

- **Basal Ganglia:** Paradoks olanı kontrol eder.
- Düşünmememiz gerekeni düşünmemiz gerektiğini söyler.
- «Think the unthinkable»
- «Don't think of a polar bear.»

YASAL YAPTIRIMLAR

- CLEAN AIRWAVES ACT:
- To amend section 1464 of title 18, United States Code, to provide for the punishment of certain profane broadcasts, and for other purposes. Be it enacted by the Senate and House of Representatives of the United States of America in Congress assembled, That section 1464 of title 18, United States Code, is amended – (1) by inserting ‘(a)’ before ‘Whoever’; and (2) by adding at the end the following: ‘(b) As used in this section, the term ‘profane’, used with respect to language, includes the words ‘shit’, ‘piss’, ‘fuck’, ‘cunt’, ‘asshole’, and the phrases ‘cock sucker’, ‘mother fucker’, and ‘ass hole’, compound use (including hyphenated compounds) of such words and phrases with each other or with other words or phrases, and other grammatical forms of such words and phrases (including verb, adjective, gerund, participle, and infinitive forms).

HAKARET İLE KÜFÜR AYRIMI

- **Hakaret:**
 - Dilsel kodlanım: Olmayabilir.
 - Kişiyi aşağılamak amacıyla gerçeğe aykırı ve olduğundan farklı bir nitelikle etiketleme.
 - İthamda bulunma ve/veya iftira atma.
- **Küfür:**
 - Dilsel kodlanım: Mutlaka var.
 - Gerçekleri yansıtmadığı bariz.

Sağlık alışanlarına Yönelik Sözel şiddet

- Sağlık çalışanlarına yönelik sözel şiddet yalnızca Türkiye'ye özgü bir durum olmayıp, küresel bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüz işyerinde sağlık personeline karşı şiddet, saldırganlık veya zarar verici davranışlar giderek artan bir endişe kaynağıdır.

- WHO, ILO ve ICN 'nin 2002 yılı ortak raporunda farklı ülkelerde sağlık çalışanlarına yönelik şiddet oranlarına bakıldığında genel olarak çalışanların ;
 - %3-17'sinin fiziksel,
 - %27-67'sinin sözel,
 - %10-23'ünün psikolojik,
 - %0.7-8'inin cinsel içerikli,
- %0.8-2.7'sinin etnik şiddete uğradıkları bildirilmiştir.

- Sağlık personelinin ve hemşirelerin maruz kaldığı şiddet durumlarını tanımlamaya yönelik pek çok benzer çalışma bulunmaktadır (Flannery, Marks, Laudani and Walker 2007). Hazırlanan bu çalışmalar; bizlere hem saldırganın kimliği ve saldırganın nitelikleri hakkında, hem de şiddetin türü ve ortaya çıkış nedenlerinin değerlendirilmesi ve yasal sonuçları hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.

TABLO 4: Sadece doktorların ve sadece hemşirelerin örneklem alındığı çalışmalarda genel şiddet ve saldırganın kimliğine göre şiddet oranları.

Çalışma	Örneklem	Genel				Hasta				Hasta yakını				Diğer sağlık çalışanları		
		Sözel	Fiziksel	Cinsel fizik/sözel	Tehdit/ psikolojik	Sözel	Fiziksel	Cinsel fizik/sözel	Tehdit/ psikolojik	Sözel	Fiziksel	Cinsel fizik/sözel	Tehdit/ psikolojik	Sözel	Fiziksel	Cinsel fizik/sözel
1- Öztunç (2001)	257 hemşire	68.5	16	10.5 ^a	47.8 ^b	22.7	48.8	41.9 ^a	20.8 ^a	64	44.2	32.3 ^a	66.9 ^a	9.8		
2- Uzun ve ark. (2001)	314 hemşire	85.7				76.4				19						
3- Kısa ve ark. (2002)	353 hemşire			73				38.5				16.7				41.1 ^c
4- Uzun (2003)	467 hemşire	86.7				22.7				59.8				6.9		
5- Alpelik ve ark. (2005)	88 hemşire	92.2	2.1													
6- Şenozun ve ark. (2005)	66 hemşire	98.5	19.7			35.3	15.3			64.7	64.7					
7- Taş ve ark. (2006)	95 hemşire	67.4	5.3	1.1	35.8 ^b											
8- Göz ve ark. (2006)	154 hemşire	95.4	4.6			17.1 ^a				56.8 ^a				16.1 ^a		
9- Bligh ve ark. (2006)	162 hemşire					87	52.5			59.2	12.4					
10- Öztunç (2006)	290 hemşire	80.3				37.9				57.2				25.2 ^a		
11- Yıldırım ve ark. (2007)	505 hemşire				86.5 ^d											
12- Çelik ve ark. (2007)	622 hemşire	91.1	33			76.9	61.5			72	70.2			73 ^a	23.4 ^a	
13- Çelik ve ark. (2007)	622 hemşire			37.1				43.3				34.2				77.1 ^a
14- Aydın ve ark. (2007)	228 doktor	53.5	1.8													
15- Kea (2008)	338 hemşire	79.4				63.9				72.9				48.1 ^a	25.7 ^a	
16- Açık ve ark. (2008)	1712 doktor	67	16	3 ^a		20				36				36 ^a		
17- Aydın ve ark. (2009)	522 doktor	89.3	7.9	1.1 ^a												

Şiddetin türü

^a Sözel cinsel^b Fiziksel cinsel^c Tehdit^d Psikolojik^e Türü ayrılmamış şiddet

Saldırganın kimliği

¹ Doktor² Akademisyen³ Diğer personel

TABLO 5: Sağlık çalışanlarının (hemşire, dr, diğer çalışanlar) karışık olarak örneklem alındığı çalışmalardaki genel şiddet ve mesleklere göre şiddet oranları

Çalışma	Örneklem	Genel				Hemşire				Doktor		Diğer sağlık çalışanları			
		Sözel	Fiziksel	Cinsel fizik/sözel	Tehdit/psikoloji	Sözel	Fiziksel	Cinsel fizik/sözel	Tehdit/psikoloji	Sözel	Fiziksel	Cinsel fizik/sözel	Tehdit/psikoloji	Sözel	Fiziksel
1- Aslan (1999)	808 (hemşire, dr, diğer)					70.4 ^e				76.1 ^e				43.5 ^e	
2- Ayrancı ve ark. (2002)	1071 (hemşire dr, diğer)	50.8 ^e				58.4 ^e				53.7 ^e					
3- Ergör (2003)	143 (dr ve diğer personel)									80.9	20.5			56	15.3
4- Ayrancı (2005)	242 (hemşire, dr, diğer personel)					66.1	11.9			100	22.2				
5- Ayrancı ve ark. (2006)	1209 (hemşire, dr, diğer personel)	72.4	11.7			57.2 ^e				57.0 ^e				41.1 ^e	
6- Boz ve ark. (2006)	79 (hemşire, dr, diğer personel)	88.6	49.4												
7- Mandıracı oğlu ve ark. (2006)	214 (hasta bakıcı, ofis çalışanları, diğer personel)	75		7 ^a	2 ^d										
8- Erkol ve ark. (2007)	124 (hemşire, dr, diğer personel)	50.7	15.5		33.8 ^b	81.8 ^e				96.7 ^e				66.6 ^e	
9- Piyal ve ark. (2007)	200 (hemşire, dr, diğer personel)	36.4 ^b 55.8 ^e	6		36.4 ^b					46.7 ^b	8			30.1 ^b	4.8
10- Canbaz ve ark. (2008)	280 (hemşire, dr, diğer personel)					59	14.3		62.9 ^b	72.3	17.6		50.3 ^b	54.2	41.7
11- Özen Çöl (2008)	272 17 (hemşire, dr, diğer personel)								35.9 ^d				33.3 ^d		
12- Gökçe ve ark. (2008)	64 (hemşire, dr)	59.4 85.9 ^e	26.5			90 ^e				71.4 ^e					

Örnek Davalar

- Yapılan çalışmalar ve mevcut çalışma sonuçları incelendiğinde şiddetin her çeşidi sağlık alanında görülmektedir. Sözel şiddetin diğer şiddet türlerine göre daha fazla görülme nedeninin sağlık çalışanları tarafından olağan olarak görülüp bildirimlerinin az olmasından ve yasal olarak kanıtlanabilirliğinin zor olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

**Ankara 6. Sulh Ceza Mahkemesinde diş Hekimi sağlık çalışanına
sözel şiddet “hakaret” ile ilgili açılan dava sonuçlanmıştır.**

- şiddet olayı Haziran 2012 tarihinde Batıkent Ağız ve Diş Sağlığı Merkezinde yaşanmıştır. Hasta F.S şikayeti sorulunca diş protezinde problem olduğu için geldiğini ifade etmiştir. Bunun zerine Diş Hekimi sağlık çalışanı istenen işlem protez ile ilgili olduğu için, protez için kliniğin malzemesinin olmadığını ve müdahale yapamayacağını, zira proteze başka malzemelerle müdahale yoluna gidildiği takdirde de, protezde kırılma ve benzeri problemler çıkabileceğini belirtmiştir. Hasta F.S yine de protez müdahalesi yapılmasını, sorun çıkarsa protezi çöpe atabileceğini söylemiştir. Diş hekim yapamayacağını söyleyince, F.S sinirlenip diş hekimine yönelik “Diplomayı nereden aldın, pazardan mı aldın, sen doktor değil misin size yapılanlar az bile siz daha fazlasını hak ediyorsunuz” şeklinde hakaret ve tehditlerde bulunmuştur. Ankara 6. Sulh Ceza Mahkemesinde görülen duruşmalardan sonra, hasta F.S’nin 7.080 T.L Adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. F.S’nin geçmişteki hali gözetilerek verilen ceza, hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kapsamında ertelenerek 5 yıl süreyle denetimde tutularak, bir suç işerse bu cezayı ödeyecektir.

**Ankara 2. Sulh Ceza Mahkemesinde doktor sağlık çalışanına sözel şiddet
“hakaret-Basit Tehdit” ile ilgili açılan dava sonuçlanmıştır.**

- şiddet olayı Aralık 2012 tarihinde Abdurrahman Yurtaslan Onkoloji Hastanesinde yaşanmıştır. Muayene için hastaların muayene odasına alınması sırasıyla ilgili görevli hemşirelerle D.G'nin tartışması üzerine, hastaları muayene eden görevli doktor olan sağlık çalışanı, söz konusu hastayı ikaz etmiştir. D.G muayene barkodunu masanın üzerine fırlatarak, doktora hitaben “ben muayene olmaya gelmedim, senin yüzünü görmeye geldim” şeklinde sözlerle tehdit etmiştir. Ankara 2. Sulh Ceza Mahkemesinde görülen duruşmalardan sonra hasta D.G'nin 1000 T.L Adli para cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Karar hemen uygulanacaktır.

Ankara 13. Sulh Ceza Mahkemesinde sağlık çalışanına sözel şiddet "görevli memura hakaret, tehdit" ile ilgili açılan dava sonuçlanmıştır.

- şiddet olayı Ekim 2011 tarihinde Ankara Eğitim araştırma Hastanesinde yaşanmıştır. F.U. ve L.U'nun annesi Ankara E.A.H' de yatarak tedavi gördüğü, olay günü görevli doktor olan sağlık çalışanı tarafından taburcu edilmiştir. Hasta yakını F.U. ve L.U'nun annelerinin bir süre daha yatarak tedavi görmeleri gerektiği ısrarı üzerine görevli doktorlar ile aralarında tartışma çıktığı, tartışma esnasında F.U'nun doktorlara hitaben "eğer annemi burada yatırmazsanız sizi buradan sürdürürüm, Başbakana hesap verirsiniz, Sağlık Bakanına hesap verirsiniz, siyasi kanalları kullanarak sizi buradan sürdürürüm" diyerek tehdit ettiği ve "cebinize 200 TL para koysak annem burada uzun süre kalır" diyerek rüşvet almakla itham ederek hakaret ettiği ve L.U'nun görevli doktorlara hitaben "illa silah mı çekelim" diyerek tehdit ettiği beyan edilmiştir.
- Ankara 13. Sulh Ceza Mahkemesinde görülen duruşmalardan sonra; Hasta yakını F.U.'nun tehdit suunda yeterli delil bulunmadığından dolayı beraatına karar verilmiştir. Hasta yakını F.U.'nun kamu görevlisine hakaret suçundan; 6.080.-TL ADLİ PARA CEZASI ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Hasta yakını L.U'nun tehdit suçundan; 500.-TL ADLİ PARA CEZASI ile cezalandırılmasına, geçmişteki hali gözetilerek verilen ceza hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kapsamında ertelenerek, 5 yıl süreyle denetimde tutulması, bir suç işlerse bu cezanın uygulanması kararı alınmıştır.

- Sonuç olarak; örneklerden de görüldüğü üzere mahkemeler tarafından verilen kararların yaptırım gücünün zayıflığı, ne yazık ki Sağlık çalışanlarına yönelik sözel şiddetin önüne geçememekte aksine devamlılığını destekler niteliktedir.

Teşekkürler...

Doç. Dr. Burcu İlkay KARAMAN
Dokuz Eylül Üniversitesi / Dilbilimi Bölümü
burcu.karaman@deu.edu.tr

Hilal KUTLU
Dokuz Eylül Üniversitesi / Dilbilimi Bölümü
hilalkutluhan@gmail.com